

**ชนชั้นเสี่ยงในเมืองท่องเที่ยว:
กรณีศึกษาพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาล***

**The Dangerous Class in Tourist City:
Case Study of Municipal Garbage Collectors**

กัมปนาท เบ็ญจนาวิ**

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาถึงความเสี่ยงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพอนามัยของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลในเมืองท่องเที่ยวแห่งหนึ่ง เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเสี่ยงของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลในมิติต่าง ๆ ภายใต้ระบบสังคมตามแนวคิดแบบเสรีนิยมใหม่ในปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่า ผลพวงจากการพัฒนาของเมืองและธุรกิจการท่องเที่ยวตั้งแต่ทศวรรษที่ 2530 เป็นต้นมา ทำให้พนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แรงงานส่วนใหญ่มาจากสาเหตุของการหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจจากชนบทเข้ามาสู่อาชีพในเขตเมือง โดยความเสี่ยงในอาชีพใหม่ที่เกิดขึ้น ได้แก่ ความเสี่ยงทางด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจ อนาคตทางสังคม และสุขภาพอนามัยที่เกิดจากอาชีพพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาล

คำสำคัญ : ชนชั้นเสี่ยง, พนักงานจัดเก็บขยะ, เมืองท่องเที่ยว

* การศึกษานี้ปรับปรุงมาจากส่วนหนึ่งของการศึกษาในเรื่อง “พนักงานจัดเก็บขยะ: ตัวตนที่ถูกสร้างและกระบวนการต่อสู้ภายใต้บริบทสังคมเมือง” ของคณะผู้เขียน ประกอบด้วย กัมปนาท เบ็ญจนาวิ, จิตติพงศ์ มาษะสิทธิ์, ปนต์ สมบุญ และเพชรอนันต์ แก้วกุล

**นักวิชาการอิสระ (Independent scholar)

Abstract

This study aims to study the risks of economic, social and municipal garbage collectors' health in a tourist city. Therefore, the study illustrates the various dimensions of risks of the municipal garbage collectors under the neo liberal-based social system. The study results found that the development of the city and tourism business since 1987, the number of garbage collectors have increased. The problematizations of escaping unstable economic was the consequents of labor's mobility from the countryside to urban occupation. As a result, the new occupational risks have occurred parallely with the risks of economic status, social prejudice, and health problems caused from doing the municipal garbage collectors.

Keywords: Dangerous Class, Garbage Collectors, Tourist City

1. บทนำ

สถานการณ์ของแรงงาน (labour) ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เป็นสถานการณ์ในยุคที่เรียกว่า “สังคมยุคหลังอุตสาหกรรม” (post-industrial society) อันเนื่องมาจากอิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมใหม่ (Neo-liberalism) ในฐานะทฤษฎีปฏิบัติการทางเศรษฐกิจการเมือง (a theory of political economic practices) ที่มีผลต่อสภาพเศรษฐกิจการเมืองในระดับโลกตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 1970 เป็นต้นมา ผ่านการส่งเสริมนโยบายการค้าเสรี (laissez faire) การโอนกิจการของรัฐเป็นของเอกชน (privatization) การลดกฎระเบียบ (deregulation) การเกิดตลาดรวมกันทั่วโลก (marketization) และการส่งเสริมการเคลื่อนย้ายทุนกับแรงงานอย่างเสรีผ่านการค้าระหว่างประเทศโลกาภิวัตน์ (globalization) (Harvey, 2005: 1-4; Touraine, 1971: 14-18; ฐังนภา ยรรยงเกษมสุข, 2557: 2-3)

จากนโยบายต่าง ๆ ภายใต้แนวคิดเสรีนิยมใหม่นี้ ได้กลายเป็นเงื่อนไขที่ทำให้บทบาทและอำนาจในการต่อรองของนายทุนหรือนายจ้างต่อแรงงานหรือลูกจ้างมีเพิ่มมากขึ้น จากเดิมที่รัฐสามารถใช้กฎระเบียบและนโยบายในการปกป้องผลประโยชน์ของแรงงานจากสัญญาจ้าง (full-time employment contract) ได้ในช่วงสังคมนิยมอุตสาหกรรม (ก่อนทศวรรษที่ 1970) แต่ด้วยอิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมใหม่ทำให้การค้าเสรีและกฎระเบียบต่าง ๆ เอื้อให้นายจ้างสามารถใช้อำนาจต่อรองรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างผ่านสัญญาในรูปแบบที่มีความหลากหลายและเงื่อนไขภาระงานหรืออัตราเงินเดือนค่าจ้างในสัญญา โดยสถานการณ์ของแรงงานดังกล่าวในการศึกษาของ Standing (2011, 2014) และษัษฐรัมย์ ธรรมบุษดี (2556ข) เรียกว่า สถานการณ์ของ “ชนชั้นเสี่ยงใหม่” (new dangerous class) ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มแรงงานต่าง ๆ ในสังคมนิยมหลังอุตสาหกรรม¹

ไม่ว่าแต่สถานการณ์ของแรงงานในประเทศไทย นับตั้งแต่เกิดบทบาทของรัฐที่มุ่งเน้นการพัฒนา (developmental state) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเมือง (urbanization) และการพัฒนาอุตสาหกรรม (industrialization) อย่างรวดเร็ว (rapid) แรงงานจากภาคเกษตรกรรมได้เคลื่อนย้ายเข้าสู่เมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและแหล่งอุตสาหกรรมที่กระจุกตัวอยู่ตามจังหวัดที่สำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ เช่น จังหวัดกรุงเทพฯ ระยอง หรือชลบุรี เป็นต้น (Hussey, 1993; Olsen & Kenny, 2015; โอฟาร์ ถินบางเตียว, 2557: 47; ชัยณรงค์ เครือนวน, 2559: 136-137) โดยภายหลังจากอิทธิพลของแนวคิดเสรีนิยมใหม่เข้ามาสู่สังคมไทยในช่วงทศวรรษที่ 2540 ภายหลังจากผลของวิกฤตทางเศรษฐกิจเป็นต้นมา ได้ส่งผลให้เกิด

¹ ชนชั้นเสี่ยงภายในงานของ Standing และษัษฐรัมย์ เป็นการกล่าวถึงสถานการณ์ของชนชั้นแรงงานเสี่ยง (precarariat) ในสังคมนิยมหลังอุตสาหกรรมที่ได้กลายเป็นชนชั้นใหม่ที่ต้องแบกรับความเสี่ยงทางด้านเศรษฐกิจแทนที่ชนชั้นนายทุนที่เคยแบกรับความเสี่ยงในสังคมนิยมอุตสาหกรรมก่อนหน้า อันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างเศรษฐกิจในช่วงเสรีนิยมใหม่ ทำให้ตลาดแรงงาน สัญญาของแรงงานและกฎหมายของรัฐเกี่ยวกับแรงงานมีความยืดหยุ่นและเอื้อประโยชน์ให้เจ้าของทุนหรือนายจ้างสามารถกุมอำนาจในการต่อรองได้

นโยบายของรัฐในแนวทางแบบเสรีนิยมใหม่มากขึ้น และส่งผลต่อแรงงานตามจังหวัดสำคัญ ๆ ข้างต้น จนเกิดสภาพปัญหา “คนจนในเมือง” เกิดขึ้นจากความเสี่ยงต่าง ๆ ที่แรงงานในเมืองต้องแบกรับแทนนายจ้าง (เชษฐา พวงหัตถ์, 2556: 139-145) โดยกรณีของพนักงานจัดเก็บขยะที่เป็นหนึ่งในกรณีศึกษาเฉพาะ (case study) ที่น่าสนใจ จากสถานการณ์แรงงานต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับพนักงานจัดเก็บขยะทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม รวมถึงด้านสุขภาพอนามัยที่เกิดจากลักษณะของอาชีพ

การทบทวนงานศึกษาเกี่ยวกับพนักงานจัดเก็บขยะหรือคนเก็บขยะที่ผ่านมา (literature review) กับการพิจารณาถึงความเสี่ยงในมิติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จะพบว่ามีงานศึกษาที่สามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่มที่สำคัญ จำแนกตามประเด็นหลักของการศึกษา ประกอบด้วย

- *กลุ่มแรก* เป็นกลุ่มงานศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของพนักงานจัดเก็บขยะ ได้แก่ งานศึกษาของ จูติรัตน์ (2547), เพชรรัตน์, เมตตา และอัมพันธ์ (2550), ศิริพรรณ (2554), พลภัทร (2554), พิมพา (2555), สุภารัตน์ (2556) รวมถึงงานของนริศรา, ขวพรรณ และธานี (2560)

- *กลุ่มที่สอง* เป็นกลุ่มงานศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตกับการทำงานและสภาพเศรษฐกิจของพนักงานจัดเก็บขยะ ได้แก่ งานศึกษาของนันทนา และกิจฐเขต (2546), ชลลดา (2546), จีระวัฒน์ และนภาพร (2546), บุญศิริ (2548), สมคิด (2550), ชัยวัฒน์ (2550), พรทิพย์ (2552), วรพรรณ (2552), ศิริพรรณ (2554), โสมศิริ (2559) รวมถึงงานของดิษฐพล และเกษราวัฒน์ (2560)

- *กลุ่มที่สาม* เป็นกลุ่มงานศึกษาเกี่ยวกับอคติทางสังคมที่มีต่อพนักงานจัดเก็บขยะ ได้แก่ งานศึกษาของ พงศธร (2549) และนางงศ์ (2549)

จากสถานการณ์ของแรงงานและการทบทวนเกี่ยวกับการศึกษาของพนักงานจัดเก็บขยะข้างต้น จึงนำมาสู่การพิจารณาถึงประเด็นในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึง “ความเสี่ยง” ในมิติต่าง ๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพอนามัย (เป็นการขยายการมองมิติความเสี่ยงนอกเหนือจากมิติทางด้านเศรษฐกิจ ดังเช่นในงานของ Standing และษ์ฐรัมย์) ในกรณีศึกษาพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลแห่งหนึ่ง โดย

เลือกกรณีศึกษาพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลในเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญในภูมิภาคตะวันออกเฉียงของไทย อยู่ยกรณศึกษาเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี ผ่านการศึกษาเชิงคุณภาพ (qualitative research) ด้วยการสัมภาษณ์จากคำบอกเล่า (oral) ของกรณีศึกษา เพื่อแสดงให้เห็นถึงปัญหาทางสังคมที่พนักงานจัดเก็บขยะได้รับ จากการพิจารณาถึงความเสี่ยงจากมิติต่าง ๆ ของพนักงานจัดเก็บขยะในฐานะหนึ่งในชนชั้นเสี่ยงใหม่ และเป็นการเติมเต็มช่องว่างองค์ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ของพนักงานจัดเก็บขยะในกรณีศึกษาที่มีลักษณะเป็นเมืองท่องเที่ยวของไทย นอกเหนือจากกรณีศึกษาอื่น ๆ ข้างต้น

2. ข้อมูลพื้นฐานของกรณีศึกษา: เทศบาลเมืองแสนสุข

กรณีศึกษาเทศบาลเมืองแสนสุข เป็นขอบเขตพื้นที่ศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะ กล่าวคือ เป็นบริเวณพื้นที่ที่ประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ และสถานศึกษาขนาดใหญ่ จึงทำให้ในแต่ละปีมีผู้คนเข้ามายังพื้นที่จำนวนมาก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่เข้ามาอยู่ในพื้นที่มีมากถึงปีละประมาณเจ็ดแสนกว่าคนในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2556-2558 ดังพิจารณาได้จากตารางที่หนึ่ง

ตารางที่ 1 ข้อมูลสถิติการท่องเที่ยวในเทศบาลเมืองแสนสุข ปี พ.ศ. 2556-2558

อำเภอ	ปี พ.ศ. 2556	ปี พ.ศ. 2557	ปี พ.ศ. 2558
นักท่องเที่ยว	726,793 คน	719,644 คน	779,854 คน
ระยะเวลาเข้าพักเฉลี่ย	2.58 วัน	2.57 วัน	2.45 วัน
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (วัน)	2,187.44 บาท	2,224.890 บาท	2,333.280 บาท

ที่มา: กรมการท่องเที่ยว อ้างถึงใน เทศบาลเมืองแสนสุข, 2559.

การเป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองแสนสุขได้ทำให้สร้างผลกระทบเกิดขึ้นทั้งด้านบวก เป็นการสร้างรายได้และการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ ส่วนด้านลบ เป็นการสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมในพื้นที่

จากการเข้ามาของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก โดยที่ McKercher (1993) ได้กล่าวถึงสมมติฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่สำคัญ 8 ข้อ ประกอบด้วย

- เป็นกิจกรรมอุตสาหกรรมรูปแบบหนึ่ง มีการใช้ทรัพยากร มีการสร้างของเสีย (ขยะ) และต้องอาศัยโครงสร้างพื้นฐาน (infrastructure) ในการจัดการ

- นักท่องเที่ยวมีความสามารถในการบริโภคทรัพยากรมากกว่าจำนวนทรัพยากรที่มีอยู่

- เป็นกิจกรรมที่ต้องพึ่งพาการใช้ทรัพยากรเพื่อการแข่งขัน
- เอกชนและธุรกิจการท่องเที่ยวเน้นการลงทุนเพื่อหวังผลกำไรสูงสุด
- เป็นกิจกรรมที่มีหลายมิติสัมพันธ์กัน (multi-faceted) จึงทำให้ไม่สามารถควบคุมได้

- นักท่องเที่ยว คือ ผู้บริโภคไม่ใช่ นักมานุษยวิทยา (anthropologists)
- เป็นกิจกรรมเพื่อความบันเทิง
- ไม่เหมือนกิจกรรมทางอุตสาหกรรมอื่น ๆ เนื่องจาก เน้นการนำเข้าลูกค้า มากกว่าการส่งออกสินค้า

จากข้อสมมติฐานข้างต้น ได้แสดงให้เห็นถึงการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีการใช้ทรัพยากรและเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยการสร้างผลกำไรจากการใช้ทรัพยากรเพื่อดึงดูดความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือผู้บริโภค ผลของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในด้านลบที่สำคัญ คือ การเกิดขึ้นของขยะหรือของเสียจากกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือการบริโภคของนักท่องเที่ยวภายใต้กิจกรรมต่าง ๆ หากยังมีนักท่องเที่ยวเข้ามาจำนวนมาก ก็ทำให้การบริโภคและของเสียที่เกิดจากการบริโภคในพื้นที่นั้นยังมีจำนวนมากตาม อย่างเช่น กรณีของเทศบาลเมืองแสนสุข ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองชลบุรี จะพบว่า ข้อมูลสถิติปริมาณขยะมูลฝอย ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2557-2560 ต่อวันมีปริมาณที่สูงเกือบเทียบเท่าอำเภอบางละมุงที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ และอำเภอศรีราชาที่มีแหล่งธุรกิจ ที่อยู่อาศัยและอุตสาหกรรมอยู่อย่างหนาแน่นในพื้นที่ (หทัยรัตน์ เสียงดัง และชื่นฤทัย กาญจนจิตรา, 2550)

การท่องเที่ยวกับการบริหารจัดการขยะ ของเสียหรือทรัพยากรที่ถูกใช้แล้ว จากกิจกรรมการท่องเที่ยว จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว

อย่างยั่งยืนในอนาคต (sustainable tourism) ไม่ว่าจะเป็นการสร้างนโยบายในการบริหารจัดการขยะ (policy) การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น (participation) การใช้เทคโนโลยี (technology) หรือแม้แต่การใช้ทรัพยากรมนุษย์ (human resource) อย่าง “พนักงานจัดเก็บขยะ” ที่เป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาและการจัดการบริหารการท่องเที่ยวให้มีความสามารถในการแข่งขันทั้งในปัจจุบันและอนาคต (Mason, 2003: 166-168; Page, 2007: 444-445, Elliott, 1997: 256-257; Luton, 1996: 1-3)

ตารางที่ 1 ข้อมูลสถิติปริมาณขยะมูลฝอยจังหวัดชลบุรีรายอำเภอ ปี พ.ศ. 2557-2560

อำเภอ	ปี พ.ศ. 2557 (ตัน/วัน)	ปี พ.ศ. 2558 (ตัน/วัน)	ปี พ.ศ. 2559 (ตัน/วัน)	ปี พ.ศ. 2560 (ตัน/วัน)
เมือง	533.94	557.20	593.89	543.23
ศรีราชา	552.49	573.00	609.00	701.13
บางละมุง	673.02	709.00	671.00	687.20
บ้านบึง	112.18	112.18	141.50	151.00
พานทอง	116.02	116.02	141.88	119.62
บ่อทอง	50.22	50.22	66.40	21.89
หนองใหญ่	24.37	24.37	26.40	23.39
เกาะสีชัง	10.00	10.00	10.00	14.73
เกาะจันทร์	38.37	43.37	22.00	32.83
สัตหีบ	165.00	169.00	179.09	164.27
พนัสนิคม	122.16	122.99	158.56	156.28

ที่มา: สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 13 (ชลบุรี), 2561.

สำหรับกรณีของเทศบาลเมืองแสนสุขนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 เป็นต้นมา พนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลเมืองแสนสุขได้มีจำนวนที่เพิ่มขึ้นมาเรื่อย ๆ พร้อมกับปริมาณของขยะที่เพิ่มขึ้น โดยพื้นที่ของเทศบาลมีอาณาบริเวณพื้นที่ 20.268 ตาราง

กิโลเมตร มีปริมาณขยะเฉพาะพื้นที่ของเทศบาลเกิดขึ้นมากกว่า 100 ตันต่อวัน แต่สามารถจัดเก็บปริมาณขยะเฉลี่ยได้เพียง 80 ตันต่อวัน ส่วนจำนวนพนักงานฝ่ายจัดเก็บขยะของเทศบาลเมืองแสนสุข แบ่งออกเป็น พนักงานขับรถจัดเก็บขยะจำนวน 12 คน และพนักงานทำรถจัดเก็บขยะจำนวน 24 คน รวมทั้งสิ้น 36 คน ส่วนจำนวนของรถจัดเก็บขยะของเทศบาลมีจำนวนทั้งสิ้น 8 คัน ซึ่งเมื่อเทียบระหว่างปริมาณขยะกับจำนวนของพนักงานจัดเก็บขยะยังถือว่าไม่เพียงพอต่อการจัดการ (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 13 (ชลบุรี), 2554; คุณวิเชียร, 2556, สัมภาษณ์)

ดังนั้น ประเด็นการศึกษาถึงพนักงานจัดเก็บขยะหรือคนเก็บขยะในกรณีศึกษาเมืองทองเที่ยวถือเป็นประเด็นหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาการท่องเที่ยว ในฐานะกิจกรรมทางเศรษฐกิจรูปแบบหนึ่ง และเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยแรงงานมนุษย์ เช่นเดียวกับกิจกรรมการผลิตของภาคอุตสาหกรรม การศึกษาถึงประเด็นแรงงานกับมิติความเสี่ยงต่าง ๆ จึงควรมีการขยายจากแรงงานในภาคอุตสาหกรรมมาสู่แรงงานนอกภาคอุตสาหกรรมอย่างกรณีพนักงานจัดเก็บขยะ เป็นต้น โดยการศึกษาถึงประเด็นพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาล ในฐานะชนชั้นเสี่ยงในเมืองทองเที่ยวนี้ จะแบ่งการพิจารณาความเสี่ยงออกเป็น 3 ประเด็นที่สำคัญ ประกอบด้วย ความเสี่ยงทางด้านเศรษฐกิจ ความเสี่ยงทางด้านสังคม และความเสี่ยงทางด้านสุขภาพอนามัย

3. เศรษฐกิจในฐานะปัจจัยผลักดันความเสี่ยงจากชนบทไปสู่เมืองของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาล

มิติทางด้านเศรษฐกิจกับความเสี่ยงของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลนั้น ถือเป็นประเด็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลักดันให้เข้าสู่อาชีพพนักงานจัดเก็บขยะ และเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตภายหลังจากการเข้าสู่อาชีพพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาล การพิจารณาประเด็นนี้จะแบ่งการพิจารณาออกเป็น 2 ประเด็นที่สำคัญ ได้แก่

3.1 เศรษฐกิจในฐานะปัจจัยผลักดันเข้าสู่อาชีพ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์พนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาล พบว่า อาชีพเดิมก่อนการเข้าสู่อาชีพพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลส่วนใหญ่ สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มอาชีพที่สำคัญ ดังนี้

3.1.1 กลุ่มที่เคยประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร โดยกลุ่มพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลนี้ส่วนใหญ่เข้ามาในช่วงปี พ.ศ. 2536 จากการชักชวนของญาติพี่น้องที่ประกอบอาชีพพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลก่อนหน้านี้ เนื่องจาก ช่วงเวลาดังกล่าวเทศบาลมีจำนวนพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลไม่เพียงพอต่อการจัดเก็บขยะในพื้นที่ ประกอบกับที่รัฐบาลส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก จึงทำให้กลุ่มพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลนี้เลือกอาชีพพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลแทนที่การเป็นเกษตรกรที่มีรายได้ไม่แน่นอนและประสบกับปัญหาขาดทุนอย่างต่อเนื่อง โดยกลุ่มพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลนี้ส่วนใหญ่มองว่าอาชีพใหม่ของตนเองมีรายได้ที่มีความแน่นอนกว่าและมีสวัสดิการรองรับ รวมถึงเป็นอาชีพที่ไม่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับระดับของการศึกษาเหมือนอาชีพอื่น ๆ

“อาชีพเกษตรกรมีรายได้ที่ไม่แน่นอนในปี ๆ หนึ่ง และช่วงนั้น มีภัยแล้งที่ทำให้ไม่สามารถทำการเกษตรกรรมได้ ซึ่งการทำเกษตรกรรมแต่ละครั้งยังมีต้นทุนในการผลิตที่สูงทั้งค่าเช่าที่ดิน ค่าปุ๋ย หรือค่ายากำจัดศัตรูพืช เป็นต้น ทำให้จำเป็นต้องกู้หนี้ยืมสินมาเพื่อทำการผลิต รายได้ไม่แน่นอนทำให้ต้องหาอาชีพที่มีความมั่นคงกว่า” (คุณวิเชียร, 2556, สัมภาษณ์)

3.1.2 กลุ่มที่เคยประกอบอาชีพเป็นพนักงานในบริษัทเอกชน เป็นกลุ่มพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลที่เคยได้รับค่าจ้างเงินเดือนที่มากกว่าอาชีพพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาล แต่ด้วยสภาพเศรษฐกิจที่ไม่แน่นอน สวัสดิการที่ได้รับจำกัด การแข่งขันของตำแหน่งหน้าที่เดิมที่สูง และผลต่อสุขภาพอนามัย จึงทำให้เลือกเปลี่ยนอาชีพและเข้าสู่การเป็นพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาล อย่างเช่น กรณีของ

คุณจำนง เคยเป็นพนักงานขับรถบรรทุกให้กับบริษัทเอกชน ได้รับเงินเดือนจากบริษัทเอกชนมากถึง 14,000 บาท แต่ในช่วงเริ่มต้นจากการเป็นพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลเมืองแสนสุขได้รับเงินเดือนเพียง 4,200 บาท สาเหตุที่เลือกเปลี่ยนอาชีพที่มีเงินเดือนน้อยกว่า เนื่องจาก การทำงานของภาคเอกชนที่ก่อให้เกิดความเครียดสูง ทั้งจากความเข้มงวดในการทำงาน การแข่งขันสูงที่สูง การถูกเอาเปรียบจากเพื่อนร่วมงาน และสวัสดิการที่ได้รับน้อย จึงเลือกที่จะเปลี่ยนมาสู่อาชีพพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลที่มีความเสี่ยงต่อเศรษฐกิจน้อย จากสวัสดิการที่ได้รับมากกว่า และความ-เสี่ยงต่อสภาพจิตใจที่ต่ำกว่างานเดิมของตน

“อาชีพพนักงานขับรถ 10 ล้อ ของบริษัทเอกชนมักจะต้องประจำอยู่ที่รถอยู่ตลอดเวลาเพื่อส่งสินค้าตามคำสั่ง ซึ่งส่วนใหญ่จุดส่งของจะมีระยะทางที่ไกลมีความเหนื่อยล้ามากและความเครียดก็สูง ซึ่งเมื่ออายุมากแล้วก็ทำให้ทั้งร่างกายและสายตาไม่สามารถทำงานได้ตลอดเวลา จนทำให้บริษัทปรับออกจากตำแหน่งในที่สุด นอกจากนี้ยังถูกพนักงานขับรถด้วยกันเองโกงเวลาและเงินที่เราทำงานไปอีกด้วย” (คุณจำนง, 2556, สัมภาษณ์)

3.2 ค่าจ้าง ภาระงาน และสถานภาพทางเศรษฐกิจในฐานะปัจจัยที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาล สภาพวิถีชีวิตประจำวันของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับภาระงานของตนเองที่ถูกกำหนดไว้ โดยที่พนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลถูกกำหนดให้เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่แบบหน่วยพิเศษ (ปฏิบัติตามภารกิจ) แบ่งเป็น ภาระงานประจำ กับภาระงานตามภารกิจพิเศษ

- *ภาระงานประจำ* คือ การทำหน้าที่ในการจัดเก็บขยะในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ภาระงานประจำของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลกำหนดจำนวนวันไว้ที่ 6 วันต่อสัปดาห์ และทำหน้าที่ระยะเวลา 4 ชั่วโมงต่อวัน การหยุดของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลจะต้องมีการบอกกล่าวกับหัวหน้าฝ่ายและต้องตกลงกับพนักงาน

จัดเก็บขยะของเทศบาลบุคคลอื่นเพื่อมาทำหน้าที่แทนตนเอง (เวลาควบ) หากไม่กระทำจะถือว่ามีความผิด

- *ภาระงานตามภารกิจพิเศษ* คือ การทำหน้าที่ในส่วนของระยะเวลาที่เหลือของแต่ละวัน พนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลต้องเตรียมพร้อมรองรับภารกิจพิเศษจากหัวหน้าฝ่ายหรือผู้มีอำนาจสั่งการ ต้องการจะมอบหมายให้ทำงานตัวอย่างเช่น ภารกิจตามการร้องเรียนจากประชาชน อุบัติเหตุที่จำเป็นต้องจัดเก็บภารกิจตามงานเทศกาล ภารกิจจากทางเทศบาล และภารกิจที่ผู้มีอำนาจสั่งการ เป็นต้น หากภาระงานมีความจำเป็นที่ต้องใช้พนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลจำนวนมาก พนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลที่ได้ทำการหยุดต้องกลับเข้ามาทำภารกิจหน้าที่ในส่วนนี้ด้วย

จากการพิจารณาภาระงานและหน้าที่ของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาล จึงแสดงให้เห็นถึงระยะเวลาที่ไม่แน่นอน โดยระยะเวลาในการทำงานของแต่ละวันของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลอาจมีระยะเวลามากถึงวันละ 8-12 ชั่วโมง หรือมากกว่า ขึ้นอยู่กับภารกิจพิเศษที่ได้รับในแต่ละวัน ซึ่งจากการเป็นเมืองท่องเที่ยว มีสถานศึกษาขนาดใหญ่ และมีพื้นที่ติดกับทะเล จึงทำให้ภารกิจพิเศษของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลเกิดขึ้นทุก ๆ วัน อย่างเช่น กรณีการเก็บขยะหรือการขจัดครบน้ำมันบริเวณชายหาดที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง (สำนักงานประชาสัมพันธ์เขต 7, 2556; ไทยรัฐออนไลน์, 2556; 2557)

ส่วนผลตอบแทนของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลได้รับเงินค่าจ้างประมาณเดือนละ 9,000-12,000 บาท และสวัสดิการที่เทศบาลจัดให้เพิ่มเติมประกอบด้วย หักงัก (ไม่รวมค่าน้ำและค่าไฟ), การตรวจสุขภาพประจำปี, ประกันสังคม, เงินอุดหนุนการศึกษาบุตร และอุปกรณ์สำหรับประกอบภารกิจที่พิกให้เช่าราคาถูก ได้แก่ เสื้อผ้า ถุงมือ รองเท้า และผ้าปิดจมูก

ค่าจ้างส่วนใหญ่ของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาล ถูกใช้จ่ายไปกับการอุปโภคบริโภคของตนเองและครอบครัว เช่น ค่าอาหาร ค่าขนม ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ยานพาหนะ และของใช้ส่วนตัวที่จำเป็น ค่าใช้จ่ายต่อหนึ่งวันของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลเฉลี่ยประมาณวันละ 150-200 บาท หรือโดยเฉลี่ยประมาณเดือนละ

6,000-9,000 บาท (ไม่นับรวมกับเงินที่ส่งไปยังครอบครัว) สถานภาพเศรษฐกิจของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลที่เป็นเช่นนี้ หากเกิดกรณีมีค่าใช้จ่ายฉุกเฉินขึ้น เช่น กรณีเกิดอุบัติเหตุ หรือกรณีเจ็บป่วย โดยที่ค่าจ้างที่ได้รับต่อเดือนก็จะไม่เพียงพอ พนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลจำเป็นต้องกู้ยืมเงินจากเพื่อนพนักงานหรือคนรู้จัก เพื่อนำเงินกู้ดังกล่าวมาใช้แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นเป็นการชั่วคราว

“เงินเดือนไม่พอ เนื่องจากบางเดือนที่มีค่าใช้จ่ายจำเป็นเพิ่มขึ้นมา เงินเดือนอาจไม่พอ และตอนนี้กำลังสร้างบ้านให้แก่พ่อแม่จึงจำเป็นต้องใช้เงินเพิ่มมากขึ้น” (คุณอนันต์, 2556, สัมภาษณ์)

ปัญหาค่าจ้างที่ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย พนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลทางออกด้วยการหารายได้เสริม เช่น การคัดแยกขยะในขณะทำงานอยู่นรถจัดเก็บขยะเพื่อนำไปขาย (ประมาณ 800-1,500 บาทต่อเดือน) เป็นต้น โดยเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยทำให้สถานภาพเศรษฐกิจของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลดีขึ้น

อย่างไรก็ตาม ความเสี่ยงทางด้านเศรษฐกิจจากผลตอบแทนค่าจ้าง ภาระงาน และสถานภาพเศรษฐกิจของพนักงานจัดเก็บขยะข้างต้น ยังไม่ได้ส่งผลต่อความรู้สึกที่ไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลเทียบเท่ากับสถานการณ์ที่เทศบาลได้จัดจ้างบริษัทเอกชนจากภายนอกในรูปแบบ outsource เพื่อทำหน้าที่จัดเก็บขยะโดยรถจัดเก็บขยะแทนพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาล โดยให้พนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลทำหน้าที่เพียงการจัดเก็บขยะตามบริเวณชายหาด และทำความสะอาดตามพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ แทน อันเป็นผลพวงจากการเติบโตของเมืองและธุรกิจท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มากขึ้น จึงเป็นเหตุที่ทำให้เทศบาลตัดสินใจจัดจ้างบริษัทเอกชนเข้ามาเพิ่มเติม โดยที่เทศบาลได้บอกกล่าวกับพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลว่าการจัดจ้างบริษัทจากภายนอกเพิ่มเติมจะไม่ส่งผลกระทบต่อพนักงานเดิมของเทศบาล แต่อย่างไรก็ตามพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลเดิมก็รู้สึกถึงความไม่มั่นคงต่ออาชีพในอนาคต เนื่องจากเกรงว่าผลของการเข้ามาของบริษัทเอกชนจะทำให้ตนเองต้องถูกออกจากอาชีพหรืองานของตนเอง

“เอกชนจะใช้สื่อสีม่วงและจะทำการจัดเก็บขยะโดยใช้รถจัดเก็บขยะทั้งหมด ส่วนพนักงานของเทศบาลจะเปลี่ยนมาจัดเก็บขยะตามชายหาดและกวาดขยะเท่านั้น ซึ่งเอกชนจะเข้ามาช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2557” (คุณวิเชียร, 2557, สัมภาษณ์)

จากสถานการณ์ในมิติด้านเศรษฐกิจของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลข้างต้น ได้แสดงให้เห็นถึงความเสี่ยงและความไม่มั่นคงทางด้านเศรษฐกิจในหลายประเด็น ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลด้วยการออกจากอาชีพที่มีความเสี่ยงเดิมของตนเองมาสู่อาชีพใหม่ที่มีความเสี่ยงจากค่าจ้างที่ไม่สูงมากนัก และมีภาระงานรวมถึงระยะเวลางานในแต่ละวันที่ไม่แน่นอน อันเนื่องจากการเป็นพื้นที่เมืองและพื้นที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของเทศบาล โดยเหตุผลที่สำคัญที่ตัดสินใจเลือก คือสวัสดิการของอาชีพใหม่ที่พนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลเชื่อว่าจะทำให้ลดความเสี่ยงทางเศรษฐกิจได้

4. ขยะและกลิ่นเหม็นสู่อคติทางสังคมในฐานะความเสี่ยงทางสังคม

อคติทางสังคมหรือทัศนคติที่ไม่ดีต่ออาชีพพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลเกิดขึ้นจากลักษณะของอาชีพที่มีกรไถ่ชืดหรือสัมผัสกับขยะและสิ่งสกปรกตลอดระยะเวลาของการปฏิบัติงาน ทำให้ไม่สามารถหลีกเลี่ยงจากความเปราะบางและกลิ่นเหม็นจากขยะที่จะติดตามร่างกายหรือเสื้อผ้าของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลได้

จากคำบอกเล่าของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาล ในบางสถานการณ์ที่พนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลจำเป็นต้องเข้าไปแหล่งชุมชนหรือมีผู้คนอาศัยอยู่ เช่น การปฏิบัติงานเก็บขยะในพื้นที่ชุมชน ตลาด หรือสถานศึกษา เป็นต้น พนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลได้สังเกตเห็นถึงการแสดงกิริยาหรือพฤติกรรมของผู้คนโดยรอบ ในเชิงลบที่แสดงให้เห็นถึงความไม่พอใจที่เกิดจากกลิ่นและความสกปรกจากขยะที่พนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลได้สัมผัสและไถ่ชืดตลอดเวลา

“ในบางพื้นที่ที่เป็นพื้นที่เขตชุมชนนั้น บางทีผมขับรถผ่านก็จะถูกไล่ให้รีบ ๆ เก็บ รีบ ๆ ไปบ้าง เอามือปิดจมูกแล้วมองมาที่ผมบ้าง ชาวบ้านเขาเห็นชุดทำงานเราก็เอามือปิดจมูกบ้างก็มี” (คุณจ๋านง, 2556, สัมภาษณ์)

ภาพลักษณ์ในมุมมองของผู้คนภายนอกต่ออาชีพพนักงานเก็บขยะจึงมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งสกปรก กลิ่นเหม็น และยังขยายไปสู่อคติต่ออาชีพพนักงานเก็บขยะในประเด็นอื่น ๆ อีกด้วยเช่น ประเด็นทางชาติพันธุ์ ระดับการศึกษา หรือสถานภาพทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

“จากการที่หน้าที่ของพวกเราจำเป็นต้องสัมผัสขยะอยู่เป็นประจำ จึงทำให้ชาวบ้านเห็นเราว่าเป็นคนจนบ้าง คนไม่มีการศึกษา จนถึงต้องมาทำอาชีพนี้บ้าง เป็นคนสกปรกบ้าง” (คุณวิเชียร, 2556, สัมภาษณ์)

จากอคติทางสังคมหรือทัศนคติที่ไม่ดีต่ออาชีพพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลได้นำไปความรู้สึกกังวลใจต่ออาชีพของตนเอง ถือเป็นความเสี่ยงทางสังคมหนึ่งที่พนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลได้รับจากสังคม โดยความรู้สึกกังวลใจต่ออาชีพของตนเอง เช่น ความกลัวที่จะถูกล้อเลียน ถูกรังเกียจจากความสกปรกและเหม็น หรือความรู้สึกเขินอายต่อคนรู้จัก เป็นต้น นำไปสู่ผลต่อการดำเนินชีวิตของพนักงานจัดเก็บขยะไปด้วย ทั้งการไม่ยอมคบเจอกับเพื่อน ๆ ที่เคยรู้จักมา ไม่สามารถไปในสถานที่บางแห่งในขณะที่แต่งชุดทำงานของตน หรือการอยู่แต่เพียงในที่พักอาศัยของตนเอง นอกเหนือจากเวลาทำงาน แม้คนส่วนใหญ่จะเข้าใจถึงลักษณะอาชีพของตนเองก็ตาม

“ในช่วงแรกที่มาทำงานขับรถเก็บขยะ รู้สึกอายมากจนก็ไม่กล้าไปเจอเพื่อน แต่หลัง ๆ ก็รู้สึกชินไปเอง เพราะมันเป็นหน้าที่ที่เราต้องทำ” (คุณจ๋านง, 2556, สัมภาษณ์)

“หลังจากที่เลิกทำอาชีพเดิมแล้วมาเก็บขยะ แรก ๆ ก็รู้สึก
เหม็นและอายน่า แต่ก็ไม่มีปัญหาอะไรที่จะพอปรับตัวได้ ส่วน
ครอบครัวกับภรรยาก็เข้าใจ เพราะผมก็บอกพวกเขาว่าเป็นหน้าที่
และทำไปเพื่อพวกเขาเอง” (คุณขุน, 2556, สัมภาษณ์)

สำหรับการจัดการกับความเครียดทางสังคมจากอคติทางสังคมหรือทัศนคติที่
ไม่ดีต่ออาชีพ พนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลส่วนใหญ่ใช้วิธีการนิ่งเฉยและไม่สนใจ
ต่อความเครียดทางสังคมที่เกิดขึ้น และให้มุมมองความหมายต่ออาชีพของตนเองว่าเป็น
อาชีพที่สุจริต ไม่ได้เบียดเบียนหรือเป็นพิษภัยต่อผู้อื่น สามารถเลี้ยงดูครอบครัวให้อยู่
ในสังคมได้ แม้อาจจะไม่สามารถยกระดับครอบครัวให้สุขสบายได้ แต่ก็สามารถเลี้ยง
ครอบครัวได้ระดับหนึ่ง หากสังคมขาดอาชีพหรือผู้ทำหน้าที่นี้ไป สังคมก็อาจจะไม่น่า
อยู่หรือเป็นระเบียบเรียบร้อยขนาดนี้ก็ไม่ได้ โดยเมื่อได้ทำงานเป็นพนักงานจัดเก็บ
ขยะของเทศบาลเมืองแสนสุขแล้ว ก็ถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่พนักงานจัดเก็บขยะของ
เทศบาลเมืองแสนสุขทุกคนต้องทำมันอย่างเต็มที่และดีที่สุด การนิ่งเฉยและไม่มอง
การให้ความหมายต่ออาชีพตนเองของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลจึงถือเป็น
วิธีการตอบโต้ (counter) ต่ออคติทางสังคมหรือทัศนคติที่ไม่ดีต่ออาชีพที่เกิดขึ้น

5. ขยะกับความเครียดต่อสุขภาพอนามัย

กรณีของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลในการศึกษานี้กับความเครียดต่อ
สุขภาพอนามัยที่สืบเนื่องมาจากการสัมผัสและใกล้ชิดกับขยะตลอดระยะเวลาของการ
ปฏิบัติงาน เป็นความเครียดที่ใกล้เคียงกับกลุ่มงานที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพ
อนามัยของพนักงานจัดเก็บขยะและคนเก็บขยะที่ผ่านมา โดยความเครียดต่อสุขภาพ
อนามัยของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นที่สำคัญ

5.1 ความเสี่ยงต่อเชื้อโรคจากขยะ ที่ส่งผลต่อการเกิดขึ้นของโรคทาง
ผิวหนัง โรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจ หรือโรคทางเดินอาหารของพนักงานจัดเก็บขยะ
ของเทศบาล อันเนื่องมาจากสาเหตุของกระบวนการคัดแยกขยะของสังคมไทยที่ยังไม่มี

ประสิทธิภาพ จึงทำให้การจัดเก็บขยะของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลในแต่ละครั้งต้องสัมผัสกับเชื้อโรคและสารเคมีหลายชนิดในขณะที่น่าไปสู่โอกาสในเกิดโรคและอาการต่อสุขภาพอนามัยของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลต่าง ๆ แม้จะมีอุปกรณ์ป้องกัน เช่น ถุงมือ เสื้อผ้า ผ้าปิดจมูก หรือรองเท้าบูตก็ตาม แต่ก็สามารถป้องกันได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น

5.2 ความเสี่ยงต่อวัตถุแหลมคมจากขยะ ถือเป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นมากที่สุด เนื่องจาก พนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลมีอุปกรณ์ในการปฏิบัติหน้าที่เพียงแค่ถุงมือและรองเท้าบูตเท่านั้น สามารถป้องกันอันตรายจากวัตถุแหลมคมเพียงระดับหนึ่ง โดยวัตถุแหลมคมที่พบมากในขยะ ได้แก่ เศษแก้ว เศษกระจก และเศษเหล็กที่มีความแหลมคม

นอกจากนี้ พนักงานจัดเก็บขยะยังเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงจากอุบัติเหตุตามท้องถนนอีกด้วย ในระหว่างขณะปฏิบัติหน้าที่จัดเก็บขยะ เช่น เหตุการณ์พนักงานจัดเก็บขยะผลัดตกจากรถจัดเก็บขยะจนเสียชีวิต เมื่อปี พ.ศ. 2549

“ส่วนใหญ่จะเจอซากสัตว์ตายอยู่หลายครั้ง มีอุบัติเหตุจากทั้งของมีคมในขยะที่เก็บ เช่น มีด แก้ว กระจก และอุบัติเหตุจากบนท้องถนน เช่น กรณีที่รถขยะชนชนกับรถยนต์ที่วิ่งอยู่บนท้องถนน และกรณีที่รถขยะชนรถจักรยานยนต์ที่จอดอยู่” (คุณสมปอง, 2556, สัมภาษณ์)

6. บทสรุป

การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองภายใต้แนวคิดเสรีนิยมใหม่ ได้ส่งผลต่อการเกิดขึ้นของความเสี่ยงที่มากขึ้น จากการปรับเปลี่ยนนโยบายของรัฐต่าง ๆ เพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรองแก่ภาคเอกชนและผู้จ้างงาน ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจึงเป็นสิ่งที่เกิดเฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะชนชั้นเท่านั้น โดยเฉพาะชั้นชนแรงงานลูกจ้างต่าง ๆ ที่มีอำนาจในการต่อรองผลประโยชน์ต่อการจ้างงานน้อยลง ดังเช่น กรณีศึกษาพนักงาน

จัดเก็บขยะของเทศบาลในเมืองท่องเที่ยวภายใต้การศึกษานี้ ซึ่งเป็นกรณีของแรงงาน
นอภาคอุตสาหกรรม แตกต่างจากงานศึกษา Standing (2011) และรัฐธรรมิ์ ธรรม-
บุษดี (2556ก) แต่ด้วยสภาพความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ อดิศทางสังคม และความ-
เสี่ยงต่อสุขภาพอนามัยที่เกิดขึ้นกับพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาล ก็แสดงให้เห็นถึง
ความเป็นชนชั้นเสี่ยงใหม่ในสังคมของพนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลได้เช่นเดียวกัน

รายการอ้างอิง

เอกสารภาษาไทย

- จีระวัฒน์ ญาณโสภณ และนภาพร ทิมอรุณ. (2546). รายงานวิจัยกรณีศึกษากลุ่มผู้ประกอบอาชีพอิสระรายย่อย คนเก็บขยะในชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ชลลดา แสงมณี. (2546). รายงานวิจัยกรณีศึกษากลุ่มผู้ประกอบอาชีพอิสระรายย่อย “คนหลีบ” คนเก็บขยะยังชีพในเขตเทศบาลนครศรีธรรมราช. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ชัยณรงค์ เครือนวน. (2559). “วาทกรรมและปฏิบัติการทางวาทกรรมเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมของชนชั้นนำไทยและพันธมิตร: ศึกษาการพัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้ตัวแบบมาตาฟุด.” วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา, 4 (2): หน้า 129-152.
- ชัยวัฒน์ ศรีประเสริฐ. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานจัดเก็บขยะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ. รายงานการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เชษฐา พวงหัตถ์. (2556). “การพัฒนาที่เหลื่อมล้ำ-ใครตกเป็นเหยื่อ?: ข้อพิจารณาจากมุมมองทางสังคมวิทยาระดับโลก.” วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา, 1 (1): หน้า 99-147.
- จิตรีรัตน์ อำไพ. (2547). วิถีชีวิตการทำงานกับภาวะสุขภาพอนามัยของผู้มีอาชีพเก็บขยะกรณีศึกษาชุมชนกองขยะหนองแขม. วิทยานิพนธ์พัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัย-ธรรมศาสตร์.
- ดิษฐพล ใจชื่อ และเกษราวัลณี นิลวรางกูร. (2560). การดูแลตนเองของแรงงานเก็บขยะ. วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ, 35 (1): หน้า 37-45.

- เทศบาลเมืองแสนสุข. (2559). *สถิติการท่องเที่ยวบางแสน ปี 2556 - 2558*. วันที่ค้นข้อมูล 25 มีนาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <https://saensukcity.go.th/images/doc/stat-tourism-2556-2558.pdf>.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2556, 11 ตุลาคม). *คราบน้ำมันปริศนา เกยหาดบางแสน กลิ่นโชยยาว 2 กม.* วันที่ค้นข้อมูล 25 มีนาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <https://www.thairath.co.th/content/375622>.
- _____. (2557, 15 มีนาคม). *คราบน้ำมันลอยเกลื่อนหาดบางแสน ผื่นขึ้นนักท่องเที่ยวรีบ*. วันที่ค้นข้อมูล 25 มีนาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <https://www.thairath.co.th/content/410161>.
- นางarcz คงเศรษฐกุล. (2549). *การสถาปนาความเป็นอื่นให้คนเก็บขยะ*. คุญฎีนิพนธ์ การศึกษาคุญฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นริศรา เลิศพรสวรรค์, ชวพรพรรณ จันทร์ประสิทธิ์ และธานี แก้วธรรมานุกุล. (2560). *ปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงานและภาวะสุขภาพตามความเสี่ยงของพนักงานเก็บขยะ*. *พยาบาลสาร*, 44 (2): หน้า 138-150.
- นันทนา สันตติวุฒิ และกิจฐเขต ไกรवास. (2546). *รายงานวิจัยกรณีศึกษากลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระรายย่อย คุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการอาชีพเก็บขยะในจังหวัดชลบุรี*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- บุญศรี พรหมมาพันธุ์. (2548). *แรงงานค้ายขยะ: หลังสู้ฟ้าหน้าสู้กลิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- พงศธร บุตรพลวง. (2549). *คนเก็บขยะ: กรณีศึกษาคคนเก็บขยะในเขตเทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- พรทิพย์ ศรีวิสัย. (2552). *ความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานเก็บขยะ เทศบาลนครนนทบุรี*. การศึกษาค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พลภัทร สถาปนไชย. (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดกับความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานเก็บขยะมูลฝอย ในเทศบาลนครอุบลราชธานี*. ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการทั่วไป, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

พิมพ์า ปิจดี. (2555). *ความชุกและปัจจัยเสี่ยงที่มีความสัมพันธ์กับการบาดเจ็บและอาการผิดปกติจากการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอยในเขตพื้นที่อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, วิชาเอกการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย, คณะสาธารณสุขศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พิมาน ธีระรัตนสุนทร. (2554). *รูปแบบการลดพฤติกรรมเสี่ยงสุขภาพของแรงงานเก็บขยะจากการสัมผัสขยะที่สถานที่กำจัดขยะ จังหวัดนครราชสีมา ประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์, วิทยาลัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพชรรัตน์ กิจสนาโยธิน, เมตตา ลิ้มปวราลัย และอัมพันธ์ พุทธประเสริฐ. (2550). *สภาพแวดล้อมและสุขภาพของพนักงานเก็บขยะในหน่วยงานเทศบาลเมืองแห่งหนึ่ง*. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

รุ่งนภา ยร योगเกษมสุข. (2557). “โลกาภิวัตน์ ท้องถิ่นนิยม กับการโยกย้ายถิ่น.” *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา*, 2 (2): หน้า 1-15.

วรพรรณ พุกจรรยา. (2552). *คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานจัดเก็บขยะเทศบาลนครปากเกร็ด*. การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศิริพรรณ ศิริสกุล. (2554). *ภาวะสุขภาพของพนักงานเก็บขยะ: กรณีศึกษาเทศบาลในจังหวัดนครปฐม*. การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ษ์สุธรรม์ ธรรมบุษดี. (2556ก). "การบริหารทรัพยากรบุคคลบนห่วงโซ่อุปทานโลก : การจัดการทรัพยากรบุคคลเพื่อเลี่ยงการขยายตัวของแรงงานเสี่ยง." *Journal of HR intelligence*, 8 (2): 47-51.
- _____. (2556ข). "ชนชั้นแรงงานเสี่ยง กลุ่มคนชายขอบบนศูนย์กลางทุนนิยมเสรีนิยมใหม่." *วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 43 (2): 157-172.
- สมคิด ทับทิม. (2550). *การจัดการขยะด้วยการมีส่วนร่วมของคนเก็บขยะในเขตเมืองของประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมพงศ์ ไต่เอียด. (2551). *ปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดเก็บขยะมูลฝอย กรณีศึกษา: องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านควน อำเภอเมือง จังหวัดสตูล*. รายงานการศึกษาระดับรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานประชาสัมพันธ์เขต 7. (2556). *พนักงานเก็บขยะเทศบาลเมืองแสนสุข เหยียดชายหาดเยอะเก้บยั้งใจก็ไม่หมด จนบางครั้งทิ้งจนอยากจะหางานอื่น*. วันที่ค้นข้อมูล 22 ธันวาคม 2556, เข้าถึงได้จาก http://region7.prd.go.th/ewt_news.php?nid=31957&filename=index2012.
- สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 13 (ชลบุรี). (2554). *ปริมาณขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลจังหวัดชลบุรี*. วันที่ค้นข้อมูล 22 ธันวาคม 2556, เข้าถึงได้จาก http://www.reo13.go.th/wast-htm/chon_wast.html.
- สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 13 (ชลบุรี). (2561). *ข้อมูลสถิติปริมาณขยะมูลฝอยจังหวัดชลบุรีรายอำเภอปี 2557-2560*. วันที่ค้นข้อมูล 25 มีนาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <http://www.mnre.go.th/reo13/th/information/list/27>.
- สุการ์ตน์ พุขุนทด. (2556). *การรับรู้ปัจจัยความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขยะในพื้นที่เขตห้วยขวาง สังกัดกรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารงานยุติธรรม, ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

โสมศิริ เดชารัตน์. (2559). คุณภาพชีวิตของพนักงานเก็บขยะ กรณีศึกษาภาคใต้ ประเทศไทย. *วารสารความปลอดภัยและสุขภาพ*, 9 (31): หน้า 6-15.

หทัยรัตน์ เสี่ยงดัง และชื่นฤทัย กาญจนะจิตตรา. (2550). “ความเป็นเมืองและขยะ.” ใน *ประชากรและสังคม 2550*. นครปฐม: สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม.

โอฬาร ถิ่นบางเตียว. (2557). “จังหวัดระยอง : จากเศรษฐกิจชุมชนถึงทุนนิยมโลกาภิวัตน์.” *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา*, 2 (1): หน้า 47-71.

เอกสารภาษาต่างประเทศ

- Elliott, J. (1997). *Tourism: Politics and public sector management*. London: Routledge.
- Harvey, D. (2005). *A Brief History of Neoliberalism*. Oxford: Oxford University Press.
- Hussey, A. (1993). “Rapid Industrialization in Thailand 1986 - 1991.” *Geographical Review*, 83 (1): pp. 14-28.
- Luton, L. S. (1996). *The Politics of Garbage : A Community Perspective On Solid Waste Policy Making Pitt Series in Policy and Institutional Studies*. Pennsylvania: University of Pittsburgh Press.
- Mason, P. (2003). *Tourism Impacts, Planning and Management*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- McKercher, B. (1993). “Some fundamental truths about tourism: Understanding tourism's social and environmental impacts.” *Journal of sustainable tourism*, 1 (1): pp. 6-16.
- Olsen, J. S. and Kenny, S. L. (2015). *The Industrial Revolution: Key Themes and Documents*. California: ABC-CLIO.
- Page, S. (2007). *Tourism Management: Managing for change*. (2nd ed.). Oxford: Butterworth-Heinemann.

Standing, G. (2011). *The Precariat: The New Dangerous Class*. New York: Bloomsbury.

_____. (2014). *A Precariat Charter: From denizens to citizens*. New York: Bloomsbury.

Touraine, A. (1971). *The Post-industrial Society, Tomorrow's Social History: Classes, Conflicts and Culture in the Programmed Society*.

Translated by Leonard F. X. Mayhew. New York: Random House.

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

คุณชุน. (2556, 17 ธันวาคม). พนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาล. สัมภาษณ์.

คุณจำนง. (2556, 17 ธันวาคม). พนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาล. สัมภาษณ์.

คุณบุญธรรม. (2556, 19 ธันวาคม). พนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาล. สัมภาษณ์.

คุณวิเชียร. (2556, 19 ธันวาคม). พนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาล. สัมภาษณ์.

คุณสมปอง. (2556, 19 ธันวาคม). พนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาล. สัมภาษณ์.

คุณอนันต์. (2556, 18 ธันวาคม). พนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาล. สัมภาษณ์.